

KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİNDE, AÇIK RIZA HUKUKA UYGUNLUK NEDENİNİN, 95/46 SAYILI DİREKTİF VE GDPR'LA KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ

(In the Processing of Personal Data, the Reason of Compliance with the Law of Explicit Consent in a Comparative with the Directive No. 95/46 and GDPR)

Serdar ÇELİKEL¹

ÖZ

Açık rıza, kişisel verilerin korunması hukukunda, veri işleme faaliyetini hukuka uygun hale getiren nedenlerden biridir. Açık rıza ile aynı zamanda, kişiler kendilerine ait verilerin geleceğini belirleme ve verileri üzerinde kontrol sağlama haklarını da kullanmaktadırlar. Açık rızanın geçerli olabilmesi için belirli bir konuya ilişkin olma, bilgilendirmeye dayanma, özgür iradeyle açıklanmış olma, herhangi bir tereddüde yol açmayacak açık bir irade beyanı ile verilmiş olma unsurlarının tamamını bir arada taşıması gerekmektedir. 95/46 sayılı Direktifte ve GDPR'da kavram, bazen rıza bazen açık rıza olarak yer alsa da esasında unsurları itibarıyla bu kavramlar arasında ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda yer alan açık rıza kavramı arasında herhangi bir fark olmadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kişisel verilerin işlenmesi, hukuka uygunluk nedenleri, rıza, açık rıza, açık rızanın unsurları.

ABSTRACT

Explicit consent is one of the reasons that make data processing lawful in the personal data protection law. At the same time as explicit consent, individuals also exercise their rights to determine the future of their data and to have control over their data. In order for explicit consent to be valid, it must contain all the elements of being related to a specific subject, being based on information, being disclosed with free will, given with an open declaration of will that will not cause any hesitation.

¹ Hakim, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 26. Ceza Dairesi Üyesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, serdarcelik655@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8406-2019

Although the concept is sometimes included as consent and sometimes as explicit consent in Directive 95/46 and GDPR, it is seen that there is no difference between these concepts in essence and the concept of explicit consent in the Law on Protection of Personal Data.

Keywords: Processing of personal data, reasons for legality, consent, explicit consent, elements of explicit consent.

GİRİŞ

Kişisel veri, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade etmek üzere kullanılan çok geniş kapsamlı bir kavramdır. Bu kapsamda değerlendirilebilecek her türlü bilgi, kişisel veri olarak kabul edilebilecektir. Bu bağlamda sadece bireyin adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi onun kesin teşhisini sağlayan bilgiler değil, aynı zamanda kişinin fiziki, ailevi, ekonomik, sosyal ve diğer özelliklerine ilişkin bilgiler de kişisel veridir.

Kişisel verilerin işlenebilmesi için 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu²'nin (KVKK) 5 ve 6. maddelerinde öngörülen hukuka uygunluk nedenlerinden birisinin gerçekleşmesi gerekli olmakla birlikte ek olarak veri işleme faaliyetinin Kanun'un 4. maddesindeki genel ilkelere uygun şekilde yürütülmesi de gerekmektedir³. Ayrıca, KVKK'nın 28. maddesindeki kanundan tam ve kısmi istisna halleri de hukuka uygunluk nedenleri kapsamında değerlendirilmelidir. Nitekim bu haller Genel Veri Koruma Tüzüğü (General Data Protection Regulation⁴, GDPR)'nde veri işleme şartları arasında gösterilmiştir. KVKK'da da 28. maddede düzenlenen hallerin, hukuka uygunluk nedenleri arasında düzenlenmesinin daha uygun olacağı kanaatindeyiz. Çünkü bu düzenleniş şekliyle 28. maddedeki hallere yanlış bir algı ile veri koruma hukukundan istisna hükümleri gibi yaklaşılmasına neden olunmaktadır. Oysa burada istisnanın kapsamı KVKK'nın veri sorumlusuna getirdiği yükümlülüklerin yerine getirilmesinden ve ilgili kişiye tanınan hakların kullanılmasından istisnadır, yoksa tümüyle kişisel verileri koruma hukukunun tüm ilke ve kurallarından istisna tutulma veya bu konuda veri koruma hukukunun geçerli olmadığı hukuksuz bir alan oluşturma gibi bir amaç söz konusu değildir.

2 Kanun No: 6698, Kabul Tarihi: 24/3/2016, R.G. Tarih: 7/4/2016, Sayı: 29677.

3 POLATER, Salih, "Kişisel Verilerin Reklam Amaçlı İşlenmesinde Hukuka Uygunluk Sebepleri", *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1, Yıl: 2019, s. 7. ÇEKİN, Mesut Serdar, *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, Ocak 2018, s. 54.

4 <https://gdpr-info.eu/>, E.T. 20.02.2021.

Açık rıza, KVKK'nın 5 ve 6. maddelerinde hem genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde hem de özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde veri işleme faaliyetini hukuka uygun hale getiren nedenlerden birisi olarak düzenlenmiştir. Açık rızanın bir hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilebilmesi için belirli bir konuya ilişkin olma, bilgilendirmeye dayanma, özgür iradeyle açıklanmış olma, herhangi bir tereddüde yol açmayacak açıklıkta bir irade beyanı ile verilmiş olma unsurlarının tamamını bir arada taşıması gerekmektedir. Makalede genel hukuka uygunluk nedeni olan rıza ile açık rızanın karşılaştırılması yanında, KVKK'da yer alan açık rıza kavramının 95/46 EC Sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımına Dair Bireylerin Korunması Direktifi⁵ (95/46 Sayılı Direktif) ve GDPR'da yer alan rıza ve açık rıza kavramlarıyla karşılaştırılması da yapılmıştır. Son bölümde ise açık rızanın unsurları incelenmiştir.

I. GENEL HUKUKA UYGUNLUK NEDENİ OLARAK RIZA

Kişilik hakkına yönelik bir saldırı söz konusu olduğunda, kişilik hakkı zarar görenin rızası, saldırı eylemini hukuka aykırı olmaktan çıkartmakta yani bir hukuka uygunluk nedeni teşkil etmektedir⁶ (Türk Medeni Kanunu⁷ (TMK) m. 24/2). Zarar görenin rızası bazı hallerde ise bir hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmemekte, tazminatta indirim yapılmasına veya tazminatın kaldırılmasına olanak tanımaktadır⁸ (Türk Borçlar Kanunu⁹ (TBK) m. 52).

Genel hukuka uygunluk nedenlerinden birisi olarak rızanın hangi yöntemle verileceği, içeriğinin ve niteliğinin ne olacağı konusunda açık bir düzenleme olmamakla birlikte, bu rızanın ilgili kişinin açık bir irade beyanıyla verilebileceği, hatta davranışlara dayalı örtülü (zımni) bir irade beyanıyla da verilebileceği, genel kabul gören bir görüştür¹⁰.

5 <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce>, E.T. 22.02.2021.

6 REİSOĞLU, Safa, **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Beta Yayınevi, 25. Bası, İstanbul 2014, s. 166. von TUHR, Andreas, **Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı**, Cilt: 1-2, Çeviren: Cevat Edege, Yargıtay Yayınları No: 15, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Ankara 1983, s. 371. TANDOĞAN, Haluk, **Türk Mes'uliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdi Mes'uliyet)**, 1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s. 31.

7 Kanun No: 4721, Kabul Tarihi: 22/11/2001, R.G. Tarih: 8/12/2001, Sayı: 24607.

8 REİSOĞLU, s. 166. von TUHR, s. 371. TANDOĞAN, s. 32. OKTAY, Gonca, **Kişilik Haklarının Korunması**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Antalya 2011, s. 84.

9 Kanun No: 6098, Kabul Tarihi: 11/1/2011, R.G. Tarih: 4/2/2011, Sayı: 27836.

10 EREN, Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Yetkin Yayınları, 21. Bası, Ankara 2017, s. 625. PARLAK BÖRÜ, Şafak, "Esra Kararı Işığında Bir Hassas Denge Değerlendirmesi: Kişilik Haklarının Korunması vs. Sanat Özgürlüğü", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi**

Burada rızanın bir irade açıklaması olduğu kabulünden yola çıkılmakta ve TBK m. 1/2'de ifade edilen irade açıklamasının açık veya örtülü olabileceğine ilişkin hüküm, yorum yoluyla rızanın açıklanması konusunda da uygulanmaktadır. Ancak kanunlarda rızanın niteliğine ve verilme şekline yönelik bazı özel hükümlerle karşılaşılabilmektedir. Örneğin, TMK'nın 23/2. maddesinde, insan kökenli biyolojik maddelerin alınması, aşılması ve naklinin ancak yazılı rıza ile mümkün olduğu ifade edilmiştir. Aynı şekilde kişisel verilerin işlenmesini hukuka uygun hale getiren rıza beyanında, genel bir rıza değil, nitelikli rıza, yani açık rıza aranmaktadır. Başka bir ifadeyle, kişisel verilerin işlenmesinde, genel ve örtülü bir rıza açıklaması geçerli olmayacak ancak kanunda öngörülen şartları taşıyan rıza açıklamalarına hukuka uygunluk nedeni olarak geçerlilik tanınabilecektir.

A. Rızanın Hukuki Niteliği

Rıza beyanının hukuki niteliğinin belirlenmesi, ona bağlanacak hukuki sonuçlar bakımından önemlidir. Öncelikle açık rıza ile genel hukuka uygunluk nedeni olan rıza arasında hukuki nitelik farkı olmadığını, doktrinde genel rızanın hukuki niteliğine ilişkin ileri sürülen görüşlerin açık rızanın hukuki niteliği için de geçerli olduğunu belirtmekte fayda görüyoruz.

Rıza beyanının hukuki niteliği konusunda doktrinde farklı görüşler ortaya atılmıştır. Bu görüşler, rıza ile karşı tarafa bir temsil yetkisi verildiği, rıza vermenin bir tasarruf işlemi olduğu, rıza ile bir sözleşme ilişkisi kurulduğu, rızanın kamu hukukuna ait bir hukuki işlem olduğu, rızanın bir hukuki işlem benzeri olduğu, en nihayetinde de rızanın bir hukuki işlem olduğu şeklindedir¹¹. Doktrinde genel kabul gören görüş, rıza göstermenin, hukuki niteliği itibarıyla tek taraflı bir hukuki işlem olduğu yönündedir¹².

Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 2, Yıl: 2017, s. 262. İŞGÜZAR, Hasan, "3444 Sayılı Kanunla Değiştirilen Borçlar Kanununun 49. Maddesine Göre Kişilik Hakkının İhlali Nedeniyle Manevi Tazminat Davasının Şartları", **Ankara Barosu Dergisi**, 1990/6, s. 865. ÖZDEMİR, Hayrunnisa, **Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2009, s. 201. ZORLU, Süheyla, **İnternet Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Korunması**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2010, s. 95. ATASOY, Kemal, "Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası", **Cevdet Yavuz'a Armağan**, 2016, s. 282. POLATER, s. 8. Daha geniş bilgi için bkz. POLAT, Alperen, **Sorumluluk Hukukunda Rıza**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 122.

11 Rızanın hukuki niteliğine ilişkin görüşler için bkz. POLAT, s. 11-18.

12 EREN, s. 625. von TUHR, s. 371. ÖZDEMİR, s.201. BAŞARA, Gamze Turan, **Kişiliğin İhlalinden Kaynaklanan Maddi ve Manevi Tazminat İle Haksız Kazancın İadesi**, Turhan Kitabevi, Eylül 2018, Ankara, s. 71. POLAT, s. 18. ÇEKİN, s. 57. DETERMANN, Lothar;

Hukuki işlem, bir veya birden çok kişinin hukuk düzeninin öngördüğü sınırlar içinde gerektiğinde diğer unsurlarla birlikte hukuki sonuçlar doğurmaya yönelmiş irade açıklaması veya açıklamalarından oluşan hukuki bir olgu olarak tanımlanmaktadır¹³. Tek taraflı hukuki işlemler ise hukuki sonuç meydana getirmek için, tek tarafın irade beyanının yeterli olduğu hukuki işlemlerdir¹⁴.

B. Rızanın Geçerlilik Şartları

KVKK'da rızanın geçerliliğine ilişkin herhangi bir hükme yer verilmemiş, sadece açık rızanın unsurları sayılarak, konu tamamen genel hükümlere bırakılmıştır. Aynı şekilde 95/46 Sayılı Direktifin rızanın geçerliliği hususunda Medeni Kanunu tümüyle dışlamadığı, aralarında bir çelişki değil örtüşme olduğu, bu nedenle Direktifin Medeni Hukuk bağlamında rızanın geçerliliğinin genel koşullarını düzenlemediği, rızanın geçerliliği için Medeni Kanundaki genel şartlara ek olarak Direktifin 2/(h) maddesindeki rıza tanımındaki gerekliliklere de uyulması gerektiği ifade edilerek rızanın geçerliliği hususunda genel hükümlerin uygulanacağı vurgulanmıştır¹⁵.

Genel olarak rızanın tek taraflı bir hukuki işlem niteliğinde olduğu kabul edildiğinden, rızanın da hukuki işlemlerin geçerliliği için gerekli geçerlilik şartlarını taşıması gerektiği ifade edilebilecektir. Bu nedenle rızanın geçerliliği için öncelikle rıza verecek kişinin hak ve fiil ehliyetine sahip olması, gerekmektedir¹⁶ (TMK m. 9). Bir kişinin fiil ehliyetine sahip olduğundan bahsedebilmek için ise ergin olması, ayırt etme gücüne sahip olması ve kısıtlı olmaması gerekmektedir (TMK m. 10).

Rıza verilmesi, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir işlem olduğundan kısıtlı veya küçüğün kanuni temsilcisinin dahi onun yerine rıza beyanında bulunamayacağı ifade edilmiş ise de¹⁷ genel hukuka uygunluk nedeni

Kişisel Verilerin Korunması Uygulama Kılavuzu – Şirketlerin Uluslararası Mevzuata Uyumu, Çeviri: Av. Hilal Temel, On İki Levha Yayınları, İstanbul, Ocak 2020, s. 108.

13 EREN, s. 119, 160. REİSOĞLU, s. 50. TERCİER, Pierre, PICHONNAZ, Pascal, DEVELİOĞLU, H. Murat, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2016 s. 61. İNAN, Ali Naim, YÜCEL, Özge, **İnan Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014, s. 130.

14 İNAN/YÜCEL, s. 136.

15 ARTICLE 29 DATA PROTECTION WORKING PARTY, 01197/11/EN, WP187, Opinion 15/2011 on the definition of consent, Adopted on 13 July 2011, s. 6, https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2011/wp187_en.pdf, E.T. 20.03.2021.

16 ÖZDEMİR, s. 203. EREN, s. 625.

17 ÖZDEMİR, s. 203.

olan rıza beyanı için kabul edilebilecek bu görüşe, günümüz bilgi çağının bir gereği olan kişisel verilerin işlenmesi hususunda katılmak mümkün görünmemektedir. Çünkü GDPR'ın 8. maddesine göre kişisel verilerin işlenmesinde, çocuk 16 yaşından büyükse rızasına geçerlilik tanınmakta, 16 yaşından küçükse yasal temsilcisi tarafından verilen rıza da geçerli kabul edilmektedir.

İkinci olarak rıza beyanının bir irade sakatlığı ile sakatlanmamış olması ve rıza verilmesi, bir hakkın kullanılmasından vazgeçme niteliğinde ise bu vazgeçmenin hukuka, ahlaka, adaba ve kamu düzenine aykırı olmaması gerekir¹⁸. Bu anlamda rıza, ancak rıza beyanında bulunan şahsın üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği haklara ve değerlere ilişkin olduğu takdirde geçerli kabul edilebilecektir¹⁹. Bir hak üzerinde serbestçe tasarruf edilirken, sözleşme özgürlüğünün sınırları içerisinde hareket edilmelidir. Nitekim bir kimsenin sözleşme yapamadığı bir konuda, tek taraflı bir hukuki işlem olan rıza beyanında da bulunamaması gerekir. Bu noktada kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkansız olan rıza beyanları kesin olarak hükümsüz sayılacaktır (TMK m. 23/2 ve TBK m. 27).

II. AÇIK RIZA

A. Genel Olarak

Açık rızaya KVKK'nın 5, 6, 8 ve 9. maddelerinde veri işlemeyi ve aktarmayı hukuka uygun hale getiren nedenler arasında yer verilmiştir. Açık rızanın tanımı ise KVKK'nın 3/1-a maddesinde yapılmıştır. Buna göre; açık rıza, "Belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rızayı", ifade etmektedir. Burada rızanın tanımından çok açık rızanın unsurlarına yer verilmiştir.

Kişisel verilerin korunması hakkını, kişisel verilerin başkalarının eline geçmesiyle ilgili kişinin verileri üzerindeki kaybolan hakimiyetini yeniden sağlamaya yönelik bir hak olarak nitelendirebiliriz. Açık rıza ile veri işlenmesi ise verilen rızanın her zaman geri alınabilmesi, veri işleme amacının değişmesi halinde ilgili kişiden yeniden açık rıza alınmasının gerekmesi nedenleriyle ilgili kişinin verileri üzerindeki kontrol ve

18 EREN, s. 625. von TUHR, s. 371. REİSOĞLU, s. 166. ANTALYA, Gökhan, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Cilt: V/1, 2, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s. 120. OKTAY, s. 84.

19 TEKİNAY, Selahattin Sulhi, AKMAN, Sermet, BURCUOĞLU, Haluk, ALTOP, Atilla, **Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Yedinci Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993, s. 490.

hakimiyetini en iyi derecede sağlamaya ve dolayısıyla ilgili kişinin haklarını korumaya yönelik bir hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilebilecektir.

Açık rıza, ilgili kişinin kişisel verileri üzerinde serbestçe tasarruf etme ve kişisel verilerinin geleceğini belirleme hakkını kullanması anlamına gelmektedir. Bu doğrultuda veri sorumlularından, ilgili kişiden kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin rızalarını talep ederlerken, ilgili kişiye rıza vermeme seçeneğini sunmaları ve kişisel verilerin kontrolünü ilgili kişilere vermeleri beklenmektedir²⁰. Bu anlamda açık rıza hukuka uygunluk nedenini, kişinin verilerin geleceğini belirleme hakkını kullanmasının bir gereği ve görünümü olarak nitelendirebiliriz.

B. 95/46 Sayılı Direktif, GDPR ve KVKK'da Rıza ve Açık Rıza Kavramları

95/46 Sayılı Direktif ve GDPR'da yalnızca özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi için açık rıza aranmakta iken, KVKK'da kural olarak, verilerin özel nitelikli veya genel nitelikli olup olmadığına bakılmaksızın her türlü kişisel veri işleme faaliyetinde açık rıza arandığı, bu bakımından KVKK'nın, Direktif ve GDPR'a göre daha nitelikli koruma öngördüğü ifade edilmiştir²¹. Aşağıda da ifade edeceğimiz gibi bu görüşe katılmak bizim için çok da mümkün görünmemektedir. Çünkü 95/46 Sayılı Direktifin genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde aradığı manada rıza, genel ve niteliksiz bir rıza beyanı değil zaten KVKK'nın 3/1-a maddesinde nitelikleri belirtilen açık rızadır. Hem 95/46 Sayılı Direktifteki hem de GDPR'daki rıza tanımlarıyla KVKK'da yapılan açık rıza tanımı birbirlerine benzemektedir. Burada 95/46 Sayılı Direktifte ve GDPR'da aranan rıza veya açık rıza ile KVKK'da aranan açık rıza arasında kavramsal bir fark olup olmadığının ortaya konulması

20 AŞIKOĞLU, Şehriban İpek, **Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri**, On İki Levha Yayınları, 1. Baskı, Kasım 2018, İstanbul, s. 82. YILMAZ, Sabire Sanem, **Tıp Alanında Kişisel Verilerin Açıklanması Suçu**, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017, s. 118. AVCI BRAUN, Cihan, "Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza", **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XV, Sayı: 1, Yıl: 2018, s. 18. KÜZECİ, Elif, "Kişisel Verilerin İşlenme Şartları: Örnekler Üzerinden Bir İnceleme", **Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, Editörler: Leyla Keser Berber, Ali Cem Bilgili, Marmara Hukuk Bilimsel Toplantılar Serisi-I, 17 Nisan 2019, On İki Levha Yayınları, İstanbul, Ocak 2020, s. 138.

21 ÖZTÜRK, Bahri, ALTINOK ÇALIŞKAN, Elif, "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Genel Değerlendirmeler ve Anayasaya Aykırılık Sorunu", **Fasikül Hukuk Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 100, Mart 2018, s. 293. POLATER, s. 8. TÜRKMEN, Sevgi, **Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2019, s. 115.

gerekmektedir. Ancak bu kavramsal farklılık ortaya konulduğu zaman, bu üç düzenlemenin aradığı rızanın nitelikleri yönünden farklı olduğunu ifade etmek mümkün olabilecektir.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından hazırlanan Açık Rıza Rehberinde ise 95/46 Sayılı Direktifte yalnızca özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi için açık rıza aranmakta iken, Kanunda ve GDPR'da kural olarak her türlü kişisel verinin işlenmesi için açık rızaya ihtiyaç duyulduğu ifade edilmektedir²². Bize göre bu çıkarım da özellikle GDPR bakımından yanlıştır. Bu çıkarımın doğru olabilmesi için GDPR'da sadece açık rızanın bir veri işleme nedeni olarak düzenlenmiş olması gerekmektedir. Oysa, GDPR'ın 9. maddesinde özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi için açık rıza (explicit consent) aranırken, genel nitelikli kişisel veri işleme için (GDPR m. 6/1-a) açık rıza aranmamıştır sadece rıza (consent) verilmesi yeterli görülmüştür. Peki bu iki maddedeki rıza şartları arasında bir fark öngörülmüş müdür? diye sorulacak olursa; aslına bakılırsa GDPR'da consent/explicit consent ayrımının soyut olarak yapıldığı görülmekte, ancak bu iki rıza arasında kavramsal bir fark ortaya konulmadığı anlaşılmaktadır.

GDPR'da ilgili kişinin rızasıyla ilgili olarak 95/46 Sayılı Direktif ve KVKK'ya göre daha ayrıntılı düzenlemelere yer verildiği görülmektedir. GDPR'ın 4/11. maddesinde ilgili kişinin rızası, *"ilgili kişinin bir beyan yoluyla ya da açık bir onay eylemiyle kendisine ait kişisel verilerin işlenmesine rıza verdiğini gösteren özgür bir şekilde verilmiş spesifik, bilinçli ve açık gösterge"* şeklinde tanımlanmıştır. GDPR'ın 4/11. maddesinde yapılan tanıma baktığımızda, aslında GDPR'da da KVKK anlamında açık rızanın düzenlendiğini ve genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde de arananın açık rıza olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü GDPR'ın rıza tanımı, KVKK'da yapılan açık rıza tanımının unsurlarını fazlasıyla içerisinde barındırmaktadır.

22 Bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Açık Rıza Rehberi, s. 2. Aynı yönde, AŞIKOĞLU, s. 80. Bu anlamda Aşikoğlu'nun ve Rehber'in GDPR'da yer alan consent ile explicit consent kavramları arasında bir fark gözetmediği anlaşılmaktadır. Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi'nde ise "GDPR'da rıza ve açık rıza kavramlarının her ikisi de yer almakta ancak sadece rıza kavramının tanımı verilmektedir. GDPR'da kişisel verilerin işlenmesi için rıza alınması aranırken özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi için açık rızaya ihtiyaç duyulmaktadır. Kanunumuzda ise, hem kişisel verilerin hem de özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi için açık rıza alınması kişisel veri işleme şartları arasında sayılmaktadır" şeklinde bir açıklama yapılmıştır. Bkz. KVKK, Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi, 2019, s. 47. Görüldüğü gibi burada Açık Rıza Rehberinin ve Aşikoğlu'nun aksine, GDPR'da özel nitelikli kişisel veriler için açık rıza, genel nitelikli kişisel veriler için rıza alınması gerektiği şeklinde bir ayırım yapılmış olup bir görüş birliği bulunmamaktadır.

Direktifin 7/a maddesinde hukuka uygunluk nedeni olarak ilgili kişinin rızasının, açık, kesin ve net biçimde olması gerektiği ifade edilmiş, KVKK 3/1-a maddesinde ise açık rızanın; belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rızayı, ifade edeceği belirtilmiştir. Yine Direktifin 2/(h) maddesinde yapılan tanımda, ilgili kişinin rızasının, kendisine ilişkin kişisel verilerin işlenmesi için ilgili kişinin kabulüne işaret eden, özgürce ve bilgilendirme yapıldıktan sonra alınan rızayı ifade edeceği belirtilmiştir. Görüldüğü gibi KVKK'daki açık rıza tanımıyla Direktifteki rıza tanımı da birbirine benzemektedir, sadece Direktifte rızanın tanımı yapılırken açık rıza olarak adlandırılmaması bir fark oluşturmaktadır. Ayrıca Direktifin 7/(a) maddesindeki rızanın hukuka uygunluğu, yine Direktifin 2/(h) maddesindeki unsurlara göre belirlenecektir. Öyleyse KVKK'daki açık rıza kavramıyla GDPR'daki ve Direktifteki rıza ve açık rıza kavramları arasında belirgin bir fark olmadığını ifade etmek yanlış olmayacaktır.

Nitekim, EDPB (Avrupa Veri Koruma Kurulu) tarafından 4 Mayıs 2020'de kabul edilen 05/2020 sayılı Rıza Rehberinde²³, GDPR'daki temel rıza kavramının 95/46 Sayılı Direktif kapsamındaki ile benzer olduğu ve bir olduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla, Direktif, GDPR ve KVKK'da sadece bir rıza tanımı olduğunu, Direktif ve GDPR'da rıza olarak tanımlanan kavramın KVKK'daki açık rıza tanımı ile örtüştüğünü söyleyebiliriz²⁴.

GDPR bütün veri işleme faaliyetlerinde, KVKK anlamında açık rızayı aramaktadır. Ancak GDPR m. 6/1-(a)'da genel nitelikli kişisel veriler için ilgili kişinin veri işlenmesine "izin" (consent)²⁵ vermesinden söz edilirken, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde m. 9/2-(a), "açıkça izin" (explicit consent)²⁶ vermesinden söz edilmektedir. Bu şekilde bir ayrımla acaba bu iki kavram arasında niteliksel bir fark mı oluşturulmak istenmiştir? Yoksa bu kavramların tanımları, unsurları ve nitelikleri aynı mıdır? Bizce, hangi adla anarsak analım, KVKK, Direktif ve GDPR'da, verilen iznin / onayın / rızanın / açık rızanın unsurları, tanımı ve hukuki nitelikleri arasında belirgin bir fark öngörülmemiştir.

23 Guidelines 05/2020 Consent Under Regulation 2016/679, Version 1.1, Adopted on 4 May 2020, s. 6. https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_guidelines_202005_consent_en.pdf. E.T. 24.02.2021.

24 Nitekim KVKK'nın madde gerekçesinde de bu durum, "Açık rıza, 95/46 EC sayılı Direktif dikkate alınarak tanımlanmaktadır." şeklinde ifade edilmiştir. Oysa Direktifin 2/h maddesinde açık rızanın değil rızanın tanımı yapılmıştır.

25 Veri sahibi, kişisel verilerinin bir veya daha fazla belirli amaç için işlenmesine izin vermiştir.

26 Veri sahibi, Birlik veya Üye Devlet yasalarının 1. paragrafta atıfta bulunulan yasağın veri sahibi tarafından kaldırılamayacağını öngörmesi durumu dışında, bu kişisel verilerin bir veya daha fazla amaç için işlenmesine açıkça izin vermiştir.

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi 95/46 Sayılı Direktifin 2/(h) maddesinde, rıza tanımı yapılırken zaten genel rızanın değil, bizim anladığımız manada açık rızanın tanımı yapılmıştır. Nitekim, bu maddede, rızanın, ilgili kişinin kabulüne işaret eden, özgürce ve bilgilendirme yapıldıktan sonra alınan rızayı kastedeceği ifade edilmiş, genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine ilişkin rızanın düzenlendiği 7/(a) maddesinde “açık, kesin ve net bir biçimde” verilen rızadan bahsedilmiş, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine ilişkin rızanın düzenlendiği 8/(a) maddesinde ise sadece ilgili kişinin, “açık rıza”sından bahsedilmiştir. Hatta her iki maddede aranan rıza niteliğine baktığımızda m. 7/(a)'da aranan rızanın daha nitelikli olduğu sonucu çıkarılabilecektir. Bu nedenle biz, 95/46 Sayılı Direktifte de genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde aranan rıza ile özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde aranan rıza arasında nitelik yönünden bir fark gözetilmediği kanaatindeyiz²⁷.

Peki KVKK kapsamında özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde gerekli olan açık rıza ile genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde gerekli olan açık rıza aynı şeyi mi ifade etmektedir? Avcı Braun, KVKK m. 6 kapsamında açık rızadan bahsedebilmek için, ilgili kişinin bu yönde söz, yazı veya davranışla yaptığı olumlu ve aktif bir hareketinin bulunması gerektiğini yani susmak veya hareketsiz kalmak gibi pasif bir davranışın bu maddeye göre geçerli bir rıza olarak kabul edilemeyeceğini, KVKK'nın 5. maddesinde öngörülen rızanın örtülü olarak da verilmesi mümkün iken, 6. maddedeki rızanın teknik anlamda açık rızayı, yani zımni olarak verilmesi mümkün olmayan rızayı konu edindiğini ifade etmektedir²⁸.

Kanaatimizce, KVKK'da tek bir açık rıza tanımı yapıldığı da dikkate alındığında, Kanunun lafzından ve gerekçesinden bu iki maddede aranan rızaların niteliği yönünden bu şekilde bir fark gözetildiğini söylemek mümkün görünmemektedir. 95/46 Sayılı Direktif ve GDPR bakımından, rıza-açık rıza ayrımı görünürde de olsa yapılabileceği halde, bizim hukukumuz bakımından bu şekilde bir ayrıma gitmenin anlamsız olduğu kanaatindeyiz.

27 Buna karşın WP 29 rıza görüşünde, özel nitelikli veri kategorilerinin işlenmesini hukuka uygun kılmak için alınacak rızanın standardının daha yüksek olduğu, çünkü bu rızanın “açık” olarak genel rıza standardının ötesine geçmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bkz. WP 29, Opinion 15/2011 on the Definition of Consent, s. 6.

28 AVCI BRAUN, s. 31.

III. AÇIK RIZA İLE DİĞER HUKUKA UYGUNLUK NEDENLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Hukuka uygunluk nedenlerinin KVKK'daki ifade ediliş şekli, açık rızanın diğer hukuka uygunluk nedenleri karşısında hiyerarşik bir önceliği varmış izlenimine neden olduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir²⁹. Nitekim KVKK'nın hem 5. hem de 6. maddesinde, kişisel verilerin ve özel nitelikli kişisel verilerin, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemeyeceği bir kural olarak ifade edildikten sonra diğer fıkralarda açık rıza aranmaksızın veri işlemenin mümkün olduğu hallere, yani kuralın istisnalarına yer verildiği şeklinde bir anlam ortaya çıkmaktadır. Ancak söz konusu düzenleme ile amaçlanan hususun, hukuka uygunluk nedenleri arasında bir hiyerarşi olduğu izlenimi vermek olmadığı, bütün hukuka uygunluk nedenlerinin eşit düzeyde olduğu ifade edilmektedir³⁰.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun bu konudaki bakış açısı ise diğer hukuka uygunluk nedenleri varsa açık rıza hukuka uygunluk nedenine dayanılmaması gerektiği, bunun dürüstlük kuralına aykırı bir tutum olacağı yönündedir³¹. Çünkü açık rıza veren ilgili kişi rızasını her zaman geri alabilme ve veri işleme faaliyetine son verebilme imkanı bulunduğunu düşünerek veri işleme faaliyetine rıza göstermektedir. İlgili kişinin bu konudaki makul beklentisi, rızasını geri aldığı anda kişisel verilerinin artık işlenmeyeceği yönündedir. Ancak somut olayda başka bir hukuka uygunluk nedeninin varlığı ve ona dayanılarak veri işleme faaliyetine devam edilmesi halinde, ilgili kişinin, bu konuda yanıtlanmış olduğu ifade edilebilecektir³².

Kanaatimizce, kişisel verilerin işlenmesi sürecinde, diğer hukuka uygunluk nedenleri yanında açık rıza nedenine de dayanılması tek başına veri işleme faaliyetini hukuka aykırı hale getirmeyecek, bu durum veri koruma hukukunun genel ilkelerinden olan dürüstlük kuralına aykırı bir sonuca yol açtığı anda yani rızanın geri alınmasına rağmen ilgili kişinin makul beklentisine aykırı bir şekilde veri işleme

29 YÜCEDAĞ, Nafiye, "Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri", *İÜHFİM*, Cilt: LXXV, Sayı: 2, Yıl: 2017, s. 773. AŞIKOĞLU, s. 119.

30 YÜCEDAĞ, s. 773. ANI, Nevzat Ali, *Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Açık Rıza*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2018, s. 126. DÜLGER, Murat Volkan, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, Hukuk Akademisi Yayınevi, 1. Baskı, Ocak 2019, s. 26.

31 Bkz. "Açık Rızanın Hizmet Şartına Bağlanması"na İlişkin Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5412/Acik-Rizinin-Hizmet-Sartina-Baglanmasi>, E.T. 22.02.2021.

32 ÇEKİN, s. 64.

faaliyetinin devamı halinde ancak hukuka aykırı kabul edilebilecektir³³. Veri sorumlusu, başka bir hukuka uygunluk nedenine dayalı olarak veri işleme faaliyetini devam ettirmek istiyorsa, ilgili kişi rızasını geri aldıktan sonra var olan başka bir veri işleme nedenine dayalı olarak veri işlemeye devam etmek istediğini ilgili kişiye bildirmelidir³⁴.

Rıza dışındaki hukuka uygunluk nedenleri bir gereklilik testine tabi tutulduktan sonra veri işleme faaliyetini hukuka uygun hale getirecekleri halde rıza da böyle bir gereklilik testi yapılması aranmamakta³⁵, sadece ortada geçerli bir rıza beyanı olup olmadığına bakılmaktadır.

IV. AÇIK RIZANIN ALINACAĞI ZAMAN

Rızanın alındığı zaman, veri işleme faaliyetinin hukuka uygun olup olmadığını belirleyebilmek için önemlidir. KVKK'da ve genel hükümlerde, rızanın ne zaman alınacağı hususunda açık bir hüküm olmamasına karşın genel olarak hukuka uygun bir veri işleme faaliyetinden söz edebilmek için rızanın mutlaka kişisel veri işleme faaliyeti başlamadan önce ve en geç verilerin elde edilmesi aşamasında alınmış olması gerektiği ifade edilmektedir³⁶.

Genel hukuka uygunluk nedeni olan rızanın da kişilik hakkına yönelik müdahaleden önce verilmiş olması gerekmektedir. Hukuki bir işleme verilen icazet, hükümlerini en baştan itibaren doğuracaksa da rızanın kişilik hakkının ihlalden sonra verilmiş olması yani icazet şeklinde verilmiş olması, fiilin hukuka aykırılığını ortadan kaldırmayacak ve geçmişe etkili sonuç doğurmayacaktır³⁷. Başka bir ifadeyle kişilik haklarının ihlalden rıza, icazet şeklinde verilemeyecektir. Haksız fiile sonradan verilen rıza, mağdurun tazminat talep etme

33 Nitekim, WP 29'a göre, ilgili kişinin bir şekilde rızasını almak, genel veri işleme ilkelerine uygun davranma yükümlülüğünü bertaraf etmeyecektir. Bkz. WP 29, Opinion 15/2011 on the Definition of Consents, 2011, s. 7.

34 Aynı yönde, TURAN, Metin, **Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması**, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019, s. 72. POLATER, s. 7. Nitekim, WP 29 rıza görüşüne göre, rıza ile birlikte aynı anda birden fazla hukuka uygunluk nedenine dayanılarak veri işlenebilecektir. Bkz. WP 29, Opinion 15/2011 on the Definition of Consents, 2011, s. 8.

35 WP 29, Opinion 15/2011 on the Definition of Consents, 2011, s. 7.

36 ÇEKİN, s. 58. AYÖZGER, A. Çiğdem, **Kişisel Verilerin Korunması**, Beta Yayınevi, İstanbul 2016, s. 127. AVCI BRAUN, s. 15. YÜCEDAĞ, s. 775. ATASOY, s. 283. EDPB, Rehber, 05/2020, s. 20. WP 29, Opinion 15/2011 on the Definition of Consents, 2011, s. 9.

37 İŞGÜZAR, s. 866. REİSOĞLU, 2014, s. 166. EREN, s. 627. TANDOĞAN, s. 33. von TUHR, s. 371. ZORLU, s. 97. AVCI BRAUN, s. 16. YÜCEDAĞ, s. 775. ŞİMŞEK, Oğuz, **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, Beta Yayınevi, İstanbul 2008, s. 107. ATASOY, s. 283.

hakkından vazgeçtiği anlamı taşımaktadır³⁸. Aynı şekilde, kişisel veri işleme faaliyeti başladıktan sonra alınan rıza, teknik anlamda bir icazet niteliğinde olmakla birlikte, veri işleme faaliyetini baştan itibaren hukuka uygun hale getirmeye yetmeyecek³⁹, ancak rızanın verilmesi anından itibaren hukuka uygun hale getirecektir. Bu durumda kişisel verilerin rıza alınmadan işlenmeye başlanması ile rızanın verilmesi anına kadar olan süreçte hukuka aykırı bir veri işleme faaliyeti söz konusu olacaktır⁴⁰.

V. AÇIK RIZANIN ŞEKLİ

95/46 Sayılı Direktif, GDPR ve KVKK'da açık rızaya ilişkin ilgili kişinin olumlu irade beyanını içermesi gerektiği dışında herhangi bir şekil şartı öngörülmemiş olmakla birlikte, veri sorumlusunun, açık rıza hukuka uygunluk nedenine dayanarak veri işlediğini ispatlaması gerektiğinden, açık rıza alma işleminde kayıt altına alınabilir yöntemleri kullanması veya yazılı rıza alması, ispat kolaylığı yönünden veri sorumlusunun yararına olacaktır⁴¹.

Rızanın bir hukuki işlem olduğu kabul edildiği için açıklanması da hukuki işlemlere ilişkin şekil şartlarına tabi olacaktır. Bu konuda kural şekil serbestisidir (TBK m. 12/1). TBK'nın 12. maddesine göre, sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir. Taraflar kendi aralarında bir şekil belirlemişlerse irade beyanı bu şekilde yapılmalıdır. Ancak kanunlarda rızanın yazılı şekilde alınacağı öngörülmüşse bu gerekliliğe uygun davranılmalıdır. Bu kapsamda, SMS ve e-mail gibi iletişim araçlarıyla verilen rızaların geçerli olduğu da belirtilmelidir⁴². Yine çevrim içi veya dijital bir ortamda rıza

38 İŞGÜZAR, s. 866. REİSOĞLU, s. 166. EREN, s. 627. TANDOĞAN, s. 33. von TUHR, s. 371.

39 ÇEKİN, s. 58. AYÖZGER, s. 128.

40 AVCI BRAUN, 2018, s. 16.

41 AŞIKOĞLU, s. 119. ÖZDEMİR, s. 170. GÜRSES, Bekir, **AB ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması-Mevzuat Uyumuna Yönelik Bir Değerlendirme**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2019, s. 38. KAYA, Cemil, "Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi", **İÜHFİM**, Cilt: LXIX, Sayı:1-2, 2011, s. 326. SELEK, Ozan, "Genel Veri Koruma Tüzüğü Işığında Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza Açıklaması", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 21, Sayı: 2, Yıl: 2019, s. 929. ÖZTÜRK/ALTINOK ÇALIŞKAN, s. 293. ERDİNÇ, Göksu Hazar, **Bilgi Güvenliği, Kişisel Verilerin Korunması ve Biyometrik Verilerin İşlenmesine İlişkin Öneriler**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2017, s. 37. HİZARCI, Emine, **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun AB Veri Koruma Hukuku Işığında Değerlendirilmesi**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2019, s. 39. KOCABAŞ, Gediz, "KVKK'da Yer Alan Kurum ve Kavramların TMK ve Kıta Avrupası Hukuk Sistemi Kapsamında Değerlendirilmesi", **Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, Editörler: Leyla Keser Berber, Ali Cem Bilgili, Marmara Hukuk Bilimsel Toplantılar Serisi-I, 17 Nisan 2019, On İki Levha Yayınları, İstanbul, Ocak 2020, s. 110.

42 ÖZTÜRK/ALTINOK ÇALIŞKAN, s. 293.

verildiğine ilişkin bir formun doldurulması, rızaya ilişkin imzalanmış ve taranmış bir belgenin sisteme yüklenmesi de rıza verildiğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilecektir⁴³.

Yazılı veya sözlü olarak ifade edilen ya da sesli veya görüntülü mesaj yöntemiyle bildirilen rıza açıklamaları, geçerlilik yönünden eşit derecede kabul edilmektedir⁴⁴. Ancak sözlü olarak rıza verildiğinde, rızanın varlığının ve geçerli bir açık rıza için gerekli tüm koşulların yerine getirildiğinin (bilgilendirme gibi) ispatı veri sorumlusu yönünden zor olabilecektir⁴⁵. Burada önemli olan husus, hangi yöntemle verilmiş olursa olsun, tercih edilen yöntemin, rıza açıklamasında bulunan ilgili kişinin bu konudaki iradesini hiçbir tereddüde yer bırakmayacak kesinlikte yansıtması, rızanın özgürce verildiğini göstermesi ve kişisel veri işleme faaliyetinin kapsamına uygun olmasıdır⁴⁶.

Açık rıza söz konusu olduğunda, susma veya hareketsiz kalma kabul anlamına gelmemekte, yani zımni veya örtülü rıza, açık rıza olarak kabul edilmemektedir⁴⁷. GDPR'da da ilgili kişinin sessiz kalmasından, örneğin, İnternet tarayıcısının kendisi hakkındaki kişisel verilerin toplanmasına imkan veren ayarlarını değiştirmemesinden ve bu konuda hareketsiz kalmasından, kişisel verilerinin işlenmesine zımnen rıza verdiği sonucuna varılamayacağı, kişinin aktif bir davranışı ile rızasını ortaya koyması gerektiği ifade edilmiştir⁴⁸ (GDPR, Recital 32).

Açık rıza alınması için herhangi bir şekil şartı öngörülmemiş ise de Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ⁴⁹'in 5/1-f maddesine göre, kişisel veri işleme faaliyetinin açık rıza şartına dayalı olarak gerçekleştirilmesi halinde,

43 EDPB, Rehber, 05/2020, s. 21.

44 SELEK, s. 929. AVCI, Yasemin, **Kişisel Verilerin Korunması**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2019, s. 63.

45 Rızanın sözlü olarak verilmesine engel bir durum yoksa da sözlü rızanın kanıtlanması zor olacağından veri sorumlularına pratikte yazılı rıza almaları önerilmektedir. Bkz. WP 29, Opinion 15/2011 on the Definition of Consents, 2011, s. 25.

46 SELEK, s. 929.

47 İMAMOĞLU, Deniz Alp, "6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Uyarınca Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenme Şartları", 2017, s.16, https://www.academia.edu/36628413/6698_SAYILI_K%C4%B0C5%9E%C4%B0SEL_VER%C4%B0LER%C4%B0N_KORUNMASI_KANUNU_UYARINCA_%C3%96ZEL_N%C4%B0TEL%C4%B0KL%C4%B0_K%C4%B0C5%9E%C4%B0SEL_VER%C4%B0LER%C4%B0N_%C4%B0C5%9ELENME_%C5%9EARTLARI, E.T. 20.01.2021.

48 DEVELİOĞLU, Hüseyin Murat, **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu İle Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, Aralık 2017, s. 52.

49 R.G. Tarih: 10/03/2018, Sayı: 30356.

aydınlatma yükümlülüğü ve açık rızanın alınması işlemlerinin ayrı ayrı yerine getirilmesi gerekmektedir.

VI. AÇIK RIZA VERİLDİĞİNİN İSPATI

GDPR'da ispat hususu açıkça düzenlenmişken (GDPR m. 7/1, Recital 42) KVKK ve 95/46 Sayılı Direktifte ise bu husus genel hükümlere bırakılmıştır. Genel hükümlere göre, kişisel verilerin işlenmesi bir hukuka uygunluk nedeni bulunmadığı sürece hukuka aykırı olduğundan, veri işlenmesinin hukuka uygun olduğunu ve ortada bir veri işleme nedeninin bulunduğunu ispat yükü veri sorumlusunun üzerindedir. Çünkü hukuka aykırılık bir karine olarak kabul edilmektedir. Karinenin aksini ispat yani veri işleme faaliyetinin hukuka uygun olduğunu ispat ise veri sorumlusuna düşmektedir. Açık rıza da bir hukuka uygunluk nedeni olduğundan hesap verebilirlik ilkesi gereğince usulüne uygun ve şüpheye yer vermeyecek şekilde açık rıza aldığını ispatlamak veri sorumlusuna düşmektedir⁵⁰.

Ayrıca TMK'nın ispat yüküne ilişkin genel bir kural koyan 6. maddesine göre; kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatlama yükümlülüğü altındadır. Bu nedenle kişisel verileri işleme yönünde bir hakkı olduğunu iddia eden yani kişisel verileri ilgili kişinin açık rızasıyla işlediğini ileri süren veri sorumlusundan bu olgunun varlığını ispatlaması beklenecektir.

GDPR'ın 7/1. maddesine göre; veri işlemenin rızaya dayandığı durumlarda, veri sorumlusu, ilgili kişinin kişisel verilerinin işlenmesine rıza verdiğini ispatlayabilmelidir. Örneğin, çevrim içi bir ortamda alınan rıza için veri sorumlusu, rızanın alındığı oturumla ilgili bilgileri ispat için saklayabilecektir. Veri sorumlusu, ispat yükümlülüğünü yerine getirmeye yönelik uygun yöntemler geliştirmekte serbesttir. Ancak veri sorumlusu, ispat yükümlülüğünü yerine getirmek için veri işleme faaliyetinin gerektirdiğinden daha fazla kişisel veri elde etme ve işleme yoluna başvurmamalıdır⁵¹.

50 ATASOY, s. 287. KVKK, Açık Rıza Rehberi, s. 3. KVKK, Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi, 2019, s. 48. WP 29, Opinion 15/2011 on the Definition of Consents, 2011, s. 21. AVCI BRAUN, s. 27. Aynı yönde, EDPB, Rehber, 05/2020, s. 11.

51 EDPB, Rehber, 05/2020, s. 22, 23.

VII.AÇIK RIZANIN GERİ ALINMASI VE VERİ İŞLEME SÜRECİNE HUKUKİ ETKİSİ

A. Açık Rızanın Geri Alınması

İlgili kişinin kişisel verilerinin işlenmesine yönelik olarak KVKK'ya uygun bir şekilde açık rıza verdikten sonra bu rızasını geri alıp alamayacağı da üzerinde durulması gereken bir konudur. KVKK ve 95/46 Sayılı Direktifte rızanın geri alınabilip alınamayacağı konusunda açık bir düzenleme yapılmamış olup bu husus genel hükümlere bırakılmıştır. Rızanın tek taraflı bir hukuki işlem olduğu kabul edildiğinde, geri alınmasının da tek taraflı bir hukuki işlemle, karşı tarafın kabulüne bağlı olmaksızın ve herhangi bir zaman sınırlamasına tabi tutulmaksızın mümkün olduğu kabul edilecektir⁵².

Kişisel verilerin işlenmesine bir kere rıza verilmiş olması, bundan sonra bu verilerin işlenmesine hiçbir şekilde müdahale edilemeyeceği anlamına gelmemektedir⁵³. Kişinin kendi verilerinin geleceğini belirleme hakkının bir görünümü olarak verileri üzerindeki veri işleme faaliyetlerini istediği zaman durdurma ve sonlandırma hakkına da sahip olması gerekmektedir. Rızanın geri alınması halinde, somut olayda diğer veri işleme nedenleri de yoksa veri sorumlusu ilgili kişinin verilerini işlemeyi durdurmalıdır⁵⁴.

Kanaatimizce veri sorumlusunun, rıza geri alındıktan sonra açık rıza dışındaki diğer veri işleme şartlarına dayanarak veri işleyebilmesi için ilgili kişiye bu konuda yeniden bir bilgilendirme yapması ve yeniden rıza alması gerekmektedir. Çünkü, ilgili kişi rızasını geri aldığı için artık verisinin işlenmeyeceğini düşünebilir, yani ilgili kişinin makul beklentisi bu yönde olabilir. Bu gerekliliğe rağmen ilgili kişiye bu konuda bilgilendirme yapmadan veri işlemeye devam etmek, dürüstlük ilkesine aykırı bir davranış olarak değerlendirilebilecektir.

GDPR'da rızanın geri alınması hususu da ayrıntılı olarak düzenlenmiş olup, ilgili kişilerin basit ve kolaylıkla erişilebilir yollar üzerinden rıza verebilecekleri ve sonradan zaman sınırlaması olmaksızın rızalarını verdikleri yönteme benzer şekilde basit ve kolay bir yöntemle geri

52 EREN, s. 625. ÖZDEMİR, s.203. YILDIZ, Ozan Ali, "Mektup, Hatıra ve Benzeri Yazıların Kişilik Hakkı Kapsamında Korunması", *MÜHF-HAD*, Cilt: 25, Sayı: 1, Haziran 2019 , s. 461. ATASOY, 2016, s. 283. ÇEKİN, s. 62. AVCI BRAUN, s. 16, 17.

53 AVCI BRAUN, s. 17.

54 DÜLGER, s. 28.

alabilecekleri ifade edilmiştir⁵⁵ (GDPR, m. 7/3). Örneğin, kasiyer tarafından cep telefonuna gönderilen bir kodun beyan edilmesiyle verilen rıza, yine cep telefonundan veri sorumlusuna gönderilebilecek bir mesajla geri alınabilmelidir. Elektronik ortamda kolayca verilen açık rızanın geri alınması için ilgili kişiden yazılı ve ıslak imzalı belge talep edilmemelidir.

Kanaatimizce, rızanın kolayca geri alınabilmesi olgusu, rızanın özgür irade ile verilip verilmediğini ve rızanın devamının özgür iradeye dayanıp dayanmadığını değerlendirirken de dikkate alınmalıdır. Kişiye, rızasını verirken, verdiği bu rızayı her zaman kolayca geri alabilme imkanı olduğu da bildirilmelidir. Aksi halde, kişi, verdiği rızayı artık geri alamayacağını veya rızasını geri alması için çok zor şartları gerçekleştirmek zorunda olduğunu düşünerek istemese de veri işleme faaliyetine katlanmak durumunda kalabilecek, bu da özgür irade unsurunu sakatlayabilecektir.

Rızanın geri alınması hakkından önceden feragat etmenin mümkün olmadığı ifade edilmektedir⁵⁶. Rızanın geri alınmasından feragat, açık rızanın özgür iradeye dayanması gerektiği unsurunu sakatlayabileceği gibi verilen rızanın artık geri alınmayacağına yönelik bir sözleşme hükmü, kişilik haklarını aşırı derecede sınırlandıracağı için TMK'nin 23. maddesi gereğince geçersizliği de gündeme gelebilecektir⁵⁷.

GDPR'da rızanın geçerli olacağı süre konusunda belirli bir zaman sınırlaması getirilmemiştir. Rızanın ne kadar süreyle geçerli olacağı, rızanın içeriğine, kapsamına ve ilgili kişinin beklentilerine göre değişecektir. Örneğin, bir iş başvurusu için rıza ile verilen kişisel veriler, ancak iş başvurusunun değerlendirilmesi sürecinde ve iş başvurusuyla sınırlı olarak işlenebilecektir. Olumsuz sonuçlanan bir başvuru sırasında elde edilen kişisel veriler, rıza ile alındığı ileri sürülerek işlenmeye devam edilmemelidir. Yine veri işleme faaliyetinin kapsamı ve amacı ilk baştakine göre önemli ölçüde değiştiğinde veya geliştiğinde, artık daha önce verilen rızanın geçerliliğini koruduğu söylenemeyecektir. Bu durumlarda ilgili kişiye tekrar bilgilendirme yapılarak yeniden rıza alınması gerekecektir⁵⁸.

55 AYÖZGER, s. 128. DEVELİOĞLU, s. 53.

56 AVCI BRAUN, s. 17.

57 OĞUZ, Sefer; "Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Genel İlkeleri", **Beyder**, Cilt: 13, Sayı: 2, Yıl: 2018, s. 41.

58 EDPB, Rehber, 05/2020, s. 23.

B. Açık Rızanın Geri Alınmasının Veri İşleme Sürecine Hukuki Etkisi

İlgili kişinin açık rızasını geri almasının, geriye değil, ileriye etkili sonuç doğuracağı ifade edilmektedir⁵⁹. Haksız fiile sonradan gösterilen rızanın fiilin haksızlık içeriğini ortadan kaldırmadığı yani geriye etkili olmadığı gibi rızanın sonradan geri alınması da geriye etkili hüküm doğurmamakta ve o ana kadar yapılan fiilleri hukuka aykırı hale getirmemektedir. Rızanın geri alınmasından sonra yapılacak fiil veya işlemler ise hukuka aykırı olarak nitelendirilecektir⁶⁰.

Kişisel verilerin işlenmesi faaliyetinde, veri sorumlusundan, rızanın geri alınması işleminden önce gerçekleştirdiği veri işleme faaliyetlerinin sonuçlarını ortadan kaldırması beklenmemelidir. Çünkü o ana kadar ilgili kişinin açık rızası mevcuttur ve veri işleme faaliyeti hukuka uygun bir şekilde gerçekleştirilmiştir⁶¹. Bu nedenle veri sorumlusu ancak rızanın geri alınması beyanının kendisine ulaştığı an itibarıyla ileriye dönük olarak veri işleme faaliyetlerini durdurmakla yükümlüdür⁶². Nitekim GDPR'ın 7/3. maddesinde bu konuya açık bir şekilde yer verilmiştir. Buna göre, rızanın geri alınması, daha önce rızaya dayalı olarak gerçekleştirilen veri işlemenin geçerliliğini etkilemeyecektir.

Veri sorumlusundan veri işleme faaliyetlerinin sonuçlarını ortadan kaldırması beklenemeyecek ise de acaba o ana kadar topladığı kişisel verilerin akıbeti ne olacaktır? Bu verileri elinde tutmaya devam mı edecektir? yoksa verileri silmesi, yok etmesi veya anonim hale getirmesi mi gerekecektir? Kanaatimizce, artık veri sorumlusunun verileri elde tutması için bir kanuni yükümlülüğü ya da dayanacağı başka bir hukuka uygunluk nedeni de yoksa elinde bulunan kişisel verileri duruma göre silmeli veya yok etmelidir⁶³. Nitekim KVKK'nın 7. maddesindeki, *"Bu Kanun ve ilgili diğer kanun hükümlerine uygun olarak işlenmiş olmasına rağmen, işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması halinde kişisel veriler resen veya ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinir, yok edilir veya anonim hale getirilir."* hükmü emredici bir şekilde bunu gerektirmektedir. Burada veri sorumlusuna verileri anonim hale getirerek elinde tutmaya devam etme imkanı bir seçenek olarak sunulmalı mıdır? sorusu akla gelebilecektir. Anonim verilerin kişisel

59 DÜLGER, s. 28. AVCI BRAUN, s. 17. WP 29, Opinion 15/2011 on the Definition of Consents, 2011, s. 9.

60 YILDIZ, s. 461.

61 DÜLGER, s. 28. AYÖZGER, s. 128.

62 DÜLGER, s. 28. WP 29, Opinion 15/2011 on The Definition of Consents, 2011, s. 9.

63 Aynı yönde, bkz. EDPB, Rehber, 05/2020, s. 24.

veri olmaktan çıktığı düşünüldüğünde bu soruya olumlu cevap vermek mümkün görünmektedir.

VIII. AÇIK RIZANIN UNSURLARI

KVKK'nın 3. maddesinde, açık rıza; belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza olarak tanımlanmış olmakla, bu tanıma göre açık rızanın dört unsuru olduğu söylenebilecektir. Buna göre; açık rıza verildiğinden bahsedebilmek için, rızanın belirli bir konuya ilişkin olması, rıza açıklamasından önce ilgili kişinin bilgilendirilmesi, rıza beyanının kişinin özgür iradesine dayanması ve bu iradenin açığa vurulması yani rıza verildiği anlaşılabilir şekilde açık bir irade beyanının varlığı gerekmektedir.

A. Belirli Bir Konuya İlişkin Olma

Açık rızanın varlığı için aranan ilk unsur; rızanın, belirli bir konuya ilişkin olması, yani somut olaya özgü olarak verilmesi gereğidir⁶⁴. Açık rızanın belirli bir konuya ilişkin verilmesi gerektiği unsur, açık rızanın, veri işlemenin gerçekleştirileceği konunun açıkça belirtilmesi suretiyle, belli bir konuya ilişkin ve o konuya özgülenmiş olarak verilmesini, ayrıca veri işleme faaliyetinin de verilen rıza sınırları içerisinde gerçekleştirilmesini gerektirmektedir⁶⁵.

Veri sorumlusu, ilgili kişiden rıza talep ederken, kişisel verileri hangi amaç veya amaçlar için elde etmek istediğini ve işleyeceğini, belirsiz, genel ve ucu açık ifadeler kullanmadan, net ve anlaşılır bir şekilde belirtmelidir. Bu kapsamda, kişisel veriler, ileride ortaya çıkma ihtimali olan ve hali hazırda bilinmeyen amaçlar için ve gelecekte bir gün gerekli olacağı düşüncesi ile toplanmamalı ve işlenmemeli, kişilerden ileride işlenecek verileri için topluca ve genel nitelikte rızaları alınmamalıdır⁶⁶. Rızanın belirli bir konuya ilişkin olması unsuru, bu yönüyle veri işleme faaliyetini kapsam olarak sınırlandırmaktadır⁶⁷.

64 Handbook on European Data Protection Law, 2018 Edition, European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe, 2018, (İstanbul Bilgi Üniversitesi Bilişim ve Teknoloji Hukuku Enstitüsü Tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir.), s. 147.

65 YILMAZ, Berrak, **Türk Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2019, s. 27. TURHAN, Ayşe Melek, **Kişiliğin Korunması ve Veri Koruma Hukuku Kapsamında Unutulma Hakkı**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2018, s. 105. OĞUZ, s. 41.

66 POLATER, s. 9. AVCI BRAUN, s. 23.

67 LITMAN, Jessica; "Information Privacy/Information Property", **Stanford Law Review**, Cilt: 52, Mayıs 2000, s. 1311.

Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin genel ilkelerin düzenlendiği KVKK'nın 4. maddesi gereğince de kişisel veriler, belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenmeli; aynı zamanda işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olarak elde edilmelidir. Belirli bir konu ve amaç belirtilmeksizin kişinin her türlü veri işleme faaliyetine rıza gösterdiğine ilişkin “şemsiye rıza” veya “battaniye rıza” denilen sınırlandırılmamış, ucu açık, geleceğe yönelik çok kapsayıcı ve genel nitelikte rızalara, belirlilik unsurunu karşılamayacağı için geçerlilik tanımak mümkün görünmemektedir⁶⁸. Örneğin, “kişisel verilerimin işlenmesine rıza gösteriyorum”, “ve diğer tüm amaçlarla” ya da “ileride ortaya çıkacak diğer amaçlarla” veya “kanunda öngörülen veya veri sorumlusunun faaliyetleri gereği ortaya çıkacak diğer tüm amaçlarla”, “kullanıcı deneyimini geliştirme amacıyla” şeklinde muğlak, açık uçlu ve genel beyanlar alınması, KVKK'daki açık rıza kapsamında belirli bir konuya ilişkin verilmiş rıza olarak kabul edilemeyecektir⁶⁹. Bu husus aynı zamanda TMK 23. maddesine aykırılık da oluşturabilecektir.

Verilen rızanın geçerli olabilmesi için hangi verilerin hangi amaçlarla işleneceğinin rıza alınmadan önce belirlenmiş olması gerekmektedir. Veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü de kişisel verilerin hangi amaçla işleneceğinin sürecin başında belirlenmesini gerektirmektedir. Nitekim KVKK'nın veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğüne ilişkin 10. maddesinde, kişisel verilerin elde edilmesi sırasında veri sorumlusu veya yetkilendirdiği kişinin, ilgili kişilere; kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği, işlenen kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılacağı konularında bilgi vermesi gereğinden söz edilmektedir. Verilerin elde edilmesi sırasında bu konularda bilgilendirme yapılabilmesi için kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği, işlenen kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılacağı bu aşamadan önce belirlenmiş olması gerekmektedir.

Birden çok veri kategorisini ilgilendiren verilerin aynı anda işlenmesi gerekiyorsa veya farklı veri işleme amaçları için tek bir rıza beyanı alınmak isteniyorsa, ilgili kişinin, hangi verilerin hangi amaçlarla işleneceği konusunda bilgilendirilmiş olması ve böylece veri işleme

68 HİZARCI, s. 19. ATASOY, s. 288. OĞUZ, s. 41. WP 29, Opinion 15/2011 on The Definition of Consents, 2011, s. 17.

69 YÜCEDAĞ, s. 776. TURHAN, s. 105. ERDİNÇ, s. 22. ÖZTÜRK/ÇALIŞKAN ALTINOK, s. 293. KORKMAZ, İbrahim; “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Bir Değerlendirme”, **TBB Dergisi**, Sayı: 124, Nisan 2016, s. 108. TÜRKMEN, s. 112. ÇEKİN, s. 636. ANI, s. 138. EDPB, Rehber, 05/2020, s. 14.

sürecinin ilgili kişi tarafından öngörülebilir olması gerekmektedir⁷⁰. Bu ise yukarıda belirttiğimiz gibi ancak veri işleme amaçlarının ve konularının veri işlemeye başlamadan önce belirlenmesi ile mümkündür. Başlangıçta belirlenen ve rıza beyanı alınırken ilgili kişiye bildirilen veri işleme amacı ve kapsamı ilerleyen aşamalarda değiştiyse veya başlangıçta belirtilenden daha fazla amaç için veri işlenmesi gerekiyorsa ve veri sorumlusunun veri işlemek için dayanabileceği daha geçerli bir hukuki nedeni yoksa ilgili kişi bu konuda bilgilendirilip yeniden rızası alınmak zorundadır⁷¹.

B. Bilgilendirmeye Dayanma

Açık rızanın bir diğer unsuru, ilgili kişinin, veri sorumlusu tarafından rıza talebinde bulunulmadan önce veri işleme faaliyetinin amacı ve kapsamı hakkında bilgilendirilmesi gereğidir. Açık rıza, bir irade beyanı olup, kişinin özgür bir şekilde rıza gösterdiğinden söz edilebilmesi için, neye rıza gösterdiğini ve neyi kabul ettiğini bilerek bir tercihte bulunması gerekmektedir⁷². Bu şekilde ilgili kişiler rızalarının kapsamı hakkında da bilgi sahibi olmakta ve bilinçli bir şekilde rıza vermeleri sağlanmaktadır.

Görüldüğü gibi tüm unsurlar birbirleriyle bağlantılıdır. Amaç ve konunun belirli olmaması halinde hem bilgilendirme unsuru eksik kalmış olacak, hem de özellikle eksik bilgilendirme yapılması halinde ilgili kişinin iradesi fesada uğratılmış olacaktır ki bu da rızanın özgür irade ile verilmesi unsurunu işlevsiz kılacaktır. Belirli bir konuya ilişkin olmayan ve yeterince bilgilendirmeye dayanmayan bir rıza açıklamasının, ilgili kişinin özgür iradesini yansıtmayacağı açıktır.

Bu kapsamda, ilgili kişi, veri sorumlularınca, somut olarak hangi kişisel verilerinin, kim tarafından, hangi kapsamda, hangi amaçla, hangi yöntemlerle işleneceği ve kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin vereceği rızanın sonuçları ile rıza vermemesinin sonuçları hakkında yeterince bilgilendirilmelidir⁷³. Böylece ilgili kişi rıza vermemesinin aleyhine bir

70 ÖZTÜRK/ÇALIŞKAN ALTINOK, s. 293. İMAMOĞLU, s. 17. AVCI BRAUN, s. 23.

71 İMAMOĞLU, s. 17. DÜLGER, s. 24. ÖZTÜRK/ÇALIŞKAN ALTINOK, 2018, s. 293. ERDİNÇ, s. 22. AKSOY, s. 289. EDPB, Rehber, 05/2020, s.14. Handbook, 2018, s. 147. WP 29, Opinion 15/2011 on The Definition of Consents, 2011, s. 18.

72 ÖZTÜRK/ÇALIŞKAN ALTINOK, s. 294. DÜLGER, s. 24. HOUSER, Kimberly A., VOSS, W. Gregory, "GDPR: The End of Google and Facebook or a New Paradigm in Data Privacy?", Temmuz 2018, SSRN Electronic Journal, s. 53, <https://ssrn.com/abstract=3212210>, E.T. 09.02.2021.

73 POLATER, s. 10. AVCI BRAUN, s. 25. KILIÇ, Kerim, **Kişisel Verilerin Korunması ve**

sonuca yol açıp açmayacağı konusunda bilgi sahibi olacak ve ona göre tercihini belirleyecektir.

Bilgilendirmenin kapsamı tespit edilirken aydınlatma yükümlülüğünü düzenleyen KVKK'nın 10 ve 11. maddeleri göz önünde tutulmalıdır⁷⁴. Bu bağlamda KVKK'nın 10. maddesi gereğince bir bilgilendirme içeriğinde, veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği, kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği, işlenen kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılacağı, kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi ile ilgili kişinin 11. maddede sayılan haklarına ilişkin bilgilere yer verilmesi gerekmektedir.

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi belirli bir konuya ilişkin olma unsuru ile bilgilendirmeye dayanma unsuru birbirleriyle bağlantılı unsurlardır. İlgili kişinin bilgilendirilmesi için veri işleme amacının ve konusunun veri işlemeye başlamadan önceki aşamada belirlenmiş olması gerekmektedir. Ayrıca ilgili kişi verdiği açık rızayı geri alıp alamayacağı ve alabileceği hangi şartlarda ve hangi yöntemle bunu gerçekleştirebileceği konusunda da bilgilendirilmelidir.

Bilgilendirme açık, diğer konulardan ayırt edilebilir ve kolayca erişilebilecek bir biçimde ilgili kişiye sunulmalıdır. Anlaşılması zor ve uzun olan gizlilik politikaları ve hukuki terimlerden oluşan metinler bu gerekliliği sağlamaktan uzak olacaktır. Örneğin, veri sorumlusunun hedef kitlesi çocuklar ise bilgilendirme çocukların anlayabileceği basitlikte yapılmalıdır⁷⁵.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nca yayınlanan Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ⁷⁶'de, kişisel veri işleme faaliyetinin açık rıza şartına dayalı olarak gerçekleştirilmesi halinde, aydınlatma yükümlülüğü ve açık rızanın alınması işlemlerinin ayrı ayrı yerine getirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu gereklilik kişinin açık rıza beyanında bulunurken neyi kabul ettiği hususunda bir farkındalık ve bilinç oluşturmasını sağlayacaktır.

Veri sorumlusunun ilgili kişiye, KVKK'nın 10. ve 11. maddelerinde sayılan hususlara ilişkin bilgileri, İnternet sitesinde bulabileceğine

6698 Sayılı Kanun, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum 2016, s. 33. ÖZTÜRK/ALTINOK ÇALIŞKAN, s. 294. DÜLGER, s. 25. KORKMAZ, s. 108. Handbook, 2018, s. 146.

74 POLATER, s. 10. AVCI BRAUN, s. 25.

75 EDPB, Rehber, 05/2020, s. 16.

76 R.G. Tarih: 10.03.2018, Sayı: 30356.

ilişkin bir açıklama yapması, bilgilendirme yükümlülüğünün gereği gibi yerine getirildiğini kabul etmeye yeterli olmayacak ve bu yetersiz bilgilendirmeye dayalı olarak verilen rıza da geçerli olmayacaktır⁷⁷. Başka bir ifade ile bilgilendirme yükümlülüğünün gereği gibi yerine getirilmemesinin hukuki yaptırımını verilen rızanın geçersizliği sonucunu doğurmasıdır⁷⁸.

Bilgilendirmenin, aynı zamanda açık rızanın kapsamını sınırlandırmaya yönelik olduğu da ifade edilebilecektir. Çünkü bilgilendirme yapılmayan bir konuda, bilgilendirme yapılan başka bir konu için alınan rıza beyanı kullanılamayacaktır. Veri işleme konusu değişmişse yeniden bilgilendirme yapıp o konuya yönelik ilgili kişinin rızası alındıktan sonra veriler işlenebilecektir.

Bilgilendirilmeye dayanan rıza, özellikle dijital ortamda çoğu zaman bir seçim olmaktan çıkarak bir angaryaya dönüşmekte, kişiler sağdan soldan önlerine gelen bilgilendirme pencerelerini kapatmak ve asıl sitede gezinmeye devam edebilmek için bilgilendirme metinlerini hiç okumadan kişisel verilerinin işlenmesine rıza gösterdiklerine ilişkin “kabul ediyorum” butonunu işaretlemektedirler. Bu türden durumlarda ilgili kişi yönünden bildirim ve seçim aynı şeyleri ifade etmektedir⁷⁹. Bu durum rızanın gerçekten bilgilendirmeye dayandığı veya özgür irade ile verilir vermediği noktasında zihinlerde soru işaretleri oluşmasına neden olmaktadır⁸⁰.

C. Özgür İradeyle Açıklanmış Olma

Açık rıza hukuka uygunluk nedeninin en önemli unsuru rızanın ilgili kişinin özgür iradesinin ürünü olması gerektiğidir. Rızanın özgür iradeyle açıklanmış olması, kişinin rıza verip vermeme konusunda hiçbir etki altında kalmadan kendi kararını kendisinin vermesi ve bunu başkalarına açıklama özgürlüğüne sahip olması ile hangi hususlara ilişkin rıza verdiğinin bilincinde olarak irade beyanını açıklaması gerektiği anlamına gelmektedir⁸¹.

77 AVCI BRAUN, s. 25. DEVELİOĞLU, s. 56. AVCI, s. 61. DETERMANN, s. 87.

78 Bkz. aynı yönde, EDPB, Rehber, 05/2020, s. 15.

79 YÜCEDAĞ, s. 774. SOLOVE, Daniel, J.; “Privacy Self-Management and The Consent Dilemma”, *Harvard Law Review*, Cilt: 126, 2013, s. 1884. Aynı yönde, RUBINSTAIN, Ira S. “Big Data: The End of Privacy or a New Beginning?”, *International Data Privacy Law*, Cilt: 3, Sayı:2, 2013, s. 75, <https://academic.oup.com/idpl/article/3/2/74/709082>, E.T. 29.02.2021.

80 Bkz. aynı yönde, WP 29, Opinion 15/2011 on The Definition of Consents, 2011, s. 3.

81 DÜLGER, s. 25, 27. YÜCEDAĞ, s. 774. KORKMAZ, s. 107.

Açık rızanın özgür irade ile verildiğinden bahsedebilmek için ilgili kişiye kişisel verilerinin işlenmesine rıza gösterip göstermeme konusunda gerçekten bir tercih imkanı verilmesi gerekmektedir. Eğer ilgili kişi, bir şekilde rıza göstermeye mecbur bırakılmışsa veya üzerinde bu yönde bir baskı hissederek, olumlu yönde rızasını açıklamışsa bu durumda özgür iradesinin varlığından söz edilemeyecektir⁸².

Özgür irade ile verilmiş bir rızadan bahsedilebilmesi için ilgili kişi, herhangi bir sosyal, ekonomik, psikolojik veya benzeri bir etki altında kalmaksızın kişisel verilerinin işlenmesine yönelik rıza vermeme veya rızasını geri alma konusunda gerçek bir tercihte bulunarak iradesini açıklamış olmalı; rıza vermemesinin aleyhine önemli derecede etki doğurma tehlikesi bulunmamalı; ilgili kişinin iradesi yanıltma (TBK m. 30), aldatma (TBK m. 36) veya korkutma (TBK m. 37) gibi nedenlerle bozulmamış olmalı; aynı zamanda ilgili kişi, ayırt etme gücüne ve hukuki olarak gerçek ve özgür bir seçim yapma yeterliliğine sahip olmalıdır⁸³.

Bu noktada rıza vermeme veya verdiği rızayı geri alma hakkının olduğu, yani bu konuda özgür olduğu, en baştan ilgili kişiye bildirilmelidir (GDPR m. 7/3, Recital 42). Eğer kişinin rıza vermemesinin doğuracağı sakıncalar, onun özgür bir şekilde tercihte bulunmasını engelleyecek nitelikteyse; yani onun rıza vermemesi aleyhine bir sonuç doğuracaksa, burada özgür iradeyle verilmiş bir rızadan söz edilemeyecektir. Örneğin, veri sorumlusu işverenle istihdam ilişkisi içinde bulunan işçi, kişisel verilerinin işlenmesine rıza vermemesi durumunda, işvereni tarafından daha kötü şartlarda çalıştırılacağı veya işten çıkartılacağı endişesi taşıyorsa, burada özgür iradeyle verilmiş bir rızanın varlığından söz etmek çok da mümkün olmayacaktır⁸⁴.

D. Açık Bir İrade Beyanı ile Verilmiş Olma

Açık rızanın bir diğer unsuru açık bir irade beyanı ile verilmesi gerektiğidir. Bu kapsamda açık rıza verildiğinden söz edebilmek için, ilgili kişinin bu konudaki olumlu iradesini dış dünyaya yansıtan davranış ya da beyanının, onun rıza gösterme niyetini hiçbir şüpheye yer bırakmayacak açıklıkta, anlaşılır ve kesin bir nitelikte söz, yazı veya işaretlerle açığa vurması gerekmektedir⁸⁵. Örneğin, ilgili kişinin

82 EDPB, Rehber, 05/2020, s. 7.

83 POLATER, s. 11, 12. DÜLGER, s. 25. AYÖZGER, s. 126. İMAMOĞLU, s. 18. ERDİNÇ, s. 22. AVCI, s. 61. ATASOY, s. 287. ÇEKİN, s. 59. DEVELİOĞLU, s. 56. Handbook, 2018, s. 143.

84 AVCI BRAUN, s. 21.

85 AVCI BRAUN, s. 27. GÜRSES, s. 36. KORKMAZ, s. 106. POLATER, s. 11. Ayrıca bkz. GDPR, Recital 32.

İnternet tarayıcısının kendisi hakkında kişisel verilerin toplanmasına imkan veren varsayılan ayarlarını değiştirmemesi, kişisel verilerinin işlenmesine yönelik zımni bir rızası olduğu ileri sürülerek veri işleme faaliyetinin hukuka uygun olduğunun kabulünü gerektirmeyecektir⁸⁶. Çünkü ilgili kişinin gerçek iradesinin bu yönde olduğu kesin olarak söylenemeyecektir. İlgili kişi kişisel verilerinin işlenmemesi için tarayıcısının varsayılan ayarlarını değiştirmesi gerektiğini bilmiyor olabilir. Bu konuda kendisine bilgilendirme yapılmasına rağmen ayarları değiştirmeden İnternet tarayıcısını kullanmaya devam ediyorsa ancak o zaman ilgili kişinin kişisel verilerinin toplanmasına ve işlenmesine gerçekten rızasının olduğu söylenebilecektir.

Örtülü irade beyanları, kişilik haklarının ihlalinde hukuka uygunluk nedeni olan genel rıza açıklamaları için yeterli sayılabilirse de kişisel verilerin işlenmesi için gerekli olan açık rıza, mutlaka rızanın verildiğinde tereddüt oluşturmayacak açıklıkta ve kesinlikte aktif bir davranış veya beyanla verilmesi halinde geçerli olacaktır⁸⁷. Kişisel veri işleme faaliyetlerinde, KVKK özel kanun olduğu ve bir takım kendine özgü veri işleme ilke ve şartları getirdiği için artık genel kanun olan TMK veya TBK'daki rıza hukuka uygunluk nedeni değil, açık rıza hukuka uygunluk nedenine göre hukuka uygunluk değerlendirmesi yapmak gerekecektir. Bu kapsamda, ilgili kişiden TMK veya TBK'daki şartlara uygun bir rıza beyanı almak veri işleme faaliyetini hukuka uygun hale getirmek için yeterli olmayacaktır.

SONUÇ

Kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenebilmesi için KVKK'nın 5 ve 6. maddelerinde öngörülen hukuka uygunluk nedenlerinden birisinin gerçekleşmesi gerekmektedir. Açık rıza KVKK'nın 5 ve 6. maddelerinde hem genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde hem de özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde veri işleme faaliyetini hukuka uygun hale getiren nedenlerden birisi olarak düzenlenmiştir.

Rıza beyanında bulunmanın, hukuki niteliği itibarıyla tek taraflı bir hukuki işlem olduğu kabul edilmektedir. Genel hukuka uygunluk nedeni olan rıza, ilgili kişinin açık bir irade beyanıyla verilebileceği gibi davranışlara dayalı örtülü bir irade beyanıyla da verilebilecektir. Kişisel verilerin işlenmesinde bir hukuka uygunluk nedeni olan olan açık

⁸⁶ POLATER, s. 11. Aynı yönde, KOCABAŞ, s. 108.

⁸⁷ Aynı yönde, L. DETERMANN, 2020, s. 98.

rıza ise genel ve örtülü bir irade açıklamasıyla değil, ancak KVKK'da öngörülen unsurları taşıyan nitelikli bir rıza açıklamasıyla verilmelidir. Aksi halde geçerli bir rıza açıklamasından söz edilemeyecektir.

Açık rızanın bir hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilebilmesi ve geçerli olabilmesi için belirli bir konuya ilişkin olma, bilgilendirmeye dayanma, özgür iradeyle açıklanmış olma, herhangi bir tereddüde yol açmayacak açıklıkta bir irade beyanı ile verilmiş olma unsurlarının tamamını bir arada taşıması gerekmektedir.

95/46 Sayılı Direktifin genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde aradığı manada rıza, genel ve niteliksiz bir rıza beyanı değil zaten KVKK'nın 3/1-a maddesinde nitelikleri belirtilen açık rızadır. GDPR'da da KVKK anlamında açık rızanın düzenlendiğini ve genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde de aranana açık rıza olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü GDPR'ın rıza tanımı, KVKK'da yapılan açık rıza tanımının unsurlarını fazlasıyla içerisinde barındırmaktadır. Sonuç olarak hem 95/46 Sayılı Direktifteki hem de GDPR'daki rıza tanımlarıyla KVKK'da yapılan açık rıza tanımının birbirlerine benzediği ve aralarında kavramsal bir farklılık olmadığı ifade edilebilecektir.

KAYNAKLAR

ANI, Nevzat Ali, **Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Açık Rıza**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2018.

ANTALYA, Gökhan, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Cilt: V/1, 2, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019.

AŞIKOĞLU, Şehriban İpek, **Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri**, On İki Levha Yayınları, 1. Baskı, Kasım 2018, İstanbul.

ATASOY, Kemal, "Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası", **Cevdet Yavuz'a Armağan**, 2016.

AVCI, Yasemin, **Kişisel Verilerin Korunması**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2019.

AVCI BRAUN, Cihan, "Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza", **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XV, Sayı: 1, Yıl: 2018.

AYÖZGER, A. Çiğdem, **Kişisel Verilerin Korunması**, Beta Yayınevi, İstanbul 2016.

BAŞARA, Gamze Turan, **Kişiliğin İhlalinden Kaynaklanan Maddi ve Manevi Tazminat İle Haksız Kazancın İadesi**, Turhan Kitabevi, Eylül 2018, Ankara.

ÇEKİN, Mesut Serdar, **Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, Ocak 2018.

DETERMANN, Lothar; **Kişisel Verilerin Korunması Uygulama Kılavuzu – Şirketlerin Uluslararası Mevzuata Uyumu**, Çeviri: Av. Hilal Temel, On İki Levha Yayınları, İstanbul, Ocak 2020.

DEVELİOĞLU, Hüseyin Murat, **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu İle Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, Aralık 2017.

DÜLGER, Murat Volkan, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, Hukuk Akademisi Yayınevi, 1. Baskı, Ocak 2019.

ERDİNÇ, Göksu Hazar, **Bilgi Güvenliği, Kişisel Verilerin Korunması ve Biyometrik Verilerin İşlenmesine İlişkin Öneriler**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2017.

EREN, Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Yetkin Yayınları, 21. Bası, Ankara 2017.

GÜRSES, Bekir, **AB ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması-Mevzuat Uyumuna Yönelik Bir Değerlendirme**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2019.

HİZARCI, Emine, **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun AB Veri Koruma Hukuku Işığında Değerlendirilmesi**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2019.

HOUSER, Kimberly A., VOSS, W. Gregory, "GDPR: The End of Google and Facebook or a New Paradigm in Data Privacy?", Temmuz 2018, SSRN Electronic Journal, <https://ssrn.com/abstract=3212210>, E.T. 09.02.2021.

İŞGÜZAR, Hasan, "3444 Sayılı Kanunla Değiştirilen Borçlar Kanununun 49. Maddesine Göre Kişilik Hakkının İhlali Nedeniyle Manevi Tazminat Davasının Şartları", **Ankara Barosu Dergisi**, 1990/6.

İMAMOĞLU, Deniz Alp, "6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Uyarınca Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenme Şartları", 2017, https://www.academia.edu/36628413/6698_SAYILI_K%C4%B0%C5%9E%C4%B0SEL_VER%C4%B0LER%C4%B0N_KORUNMASI_KANUNU_UYARINCA_%C3%96ZEL_N%C4%B0TEL%C4%B0KL%C4%B0_K%C4%B0%C5%9E%C4%B0SEL_VER%C4%B0LER%C4%B0N_%C4%B0%C5%9ELENME_%C5%9EARTLARI, E.T. 20.01.2021.

İNAN, Ali Naim, YÜCEL, Özge, **İnan Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014.

KAYA, Cemil, "Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi", **İÜHF**, Cilt: LXIX, Sayı:1-2, 2011.

KILIÇ, Kerim, **Kişisel Verilerin Korunması ve 6698 Sayılı Kanun**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum 2016.

KOCABAŞ, Gediz, "KVKK'da Yer Alan Kurum ve Kavramların TMK ve Kıta Avrupası Hukuk Sistemi Kapsamında Değerlendirilmesi", **Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, Editörler: Leyla Keser Berber, Ali Cem Bilgili, Marmara Hukuk Bilimsel Toplantılar Serisi-I, 17 Nisan 2019, On İki Levha Yayınları, İstanbul, Ocak 2020.

KORKMAZ, İbrahim; “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Bir Değerlendirme”, **TBB Dergisi**, Sayı: 124, Nisan 2016.

KÜZECİ, Elif, “Kişisel Verilerin İşlenme Şartları: Örnekler Üzerinden Bir İnceleme”, **Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, Editörler: Leyla Keser Berber, Ali Cem Bilgili, Marmara Hukuk Bilimsel Toplantılar Serisi-I, 17 Nisan 2019, On İki Levha Yayınları, İstanbul, Ocak 2020.

OĞUZ, Sefer; “Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Genel İlkeleri”, **Beyder**, Cilt: 13, Sayı: 2, Yıl: 2018.

OKTAY, Gonca, **Kişilik Haklarının Korunması**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Antalya 2011.

ÖZDEMİR, Hayrunnisa, **Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2009.

ÖZTÜRK, Bahri, ALTINOK ÇALIŞKAN, Elif, “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Genel Değerlendirmeler ve Anayasaya Aykırılık Sorunu”, **Fasikül Hukuk Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 100, Mart 2018.

PARLAK BÖRÜ, Şafak, “Esra Kararı Işığında Bir Hassas Denge Değerlendirmesi: Kişilik Haklarının Korunması vs. Sanat Özgürlüğü”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 2, Yıl: 2017.

POLAT, Alperen, **Sorumluluk Hukukunda Rıza**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.

POLATER, Salih, “Kişisel Verilerin Reklam Amaçlı İşlenmesinde Hukuka Uygunluk Sebepleri”, **Kişisel Verileri Koruma Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, Yıl: 2019, s. 7.

REİSOĞLU, Safa, **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Beta Yayınevi, 25. Bası, İstanbul 2014.

von TUHR, Andreas, **Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı**, Cilt: 1-2, Çeviren: Cevat Edege, Yargıtay Yayınları No: 15, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Ankara 1983.

RUBINSTAIN, Ira S. “Big Data: The End of Privacy or a New Beginning?”, **International Data Privacy Law**, Cilt: 3, Sayı:2, 2013, s. 75, <https://academic.oup.com/idpl/article/3/2/74/709082>, E.T. 29.02.2021.

SELEK, Ozan, “Genel Veri Koruma Tüzüğü Işığında Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza Açıklaması”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 21, Sayı: 2, Yıl: 2019.

SOLOVE, Daniel, J.; "Privacy Self-Management and The Consent Dilemma", **Harvard Law Review**, Cilt: 126, 2013.

ŞİMŞEK, Oğuz, **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, Beta Yayınevi, İstanbul 2008.

TANDOĞAN, Haluk, **Türk Mes'uliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdi Mes'uliyet)**, 1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.

TEKİNAY, Selahattin Sulhi, AKMAN, Sermet, BURCUOĞLU, Haluk, ALTOP, Atilla, **Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Yedinci Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1993.

TERCİER, Pierre, PICHONNAZ, Pascal, DEVELİOĞLU, H. Murat, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2016.

TURAN, Metin, **Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması**, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019.

TURHAN, Ayşe Melek, **Kişiliğin Korunması ve Veri Koruma Hukuku Kapsamında Unutulma Hakkı**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2018.

TÜRKMEN, Sevgi, **Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2019.

YILDIZ, Ozan Ali, "Mektup, Hatıra ve Benzeri Yazıların Kişilik Hakkı Kapsamında Korunması", **MÜHF-HAD**, Cilt: 25, Sayı: 1, Haziran 2019.

YILMAZ, Berrak, **Türk Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2019.

YILMAZ, Sabire Sanem, **Tıp Alanında Kişisel Verilerin Açıklanması Suçu**, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017.

YÜCEDAĞ, Nafiye, "Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri", **İÜHF**, Cilt: LXXV, Sayı: 2, Yıl: 2017.

ZORLU, Süheyla, **İnternet Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Korunması**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2010.